

gemeente Goes

Perspectiefbrief 2019

Inhoudsopgave

Aanbieding perspectiefbrief	3
Financieel perspectief	4
Autonome ontwikkelingen	6
Mutaties en beleidsontwikkelingen	9
Beleidssignalen	14
Overige ontwikkelingen	16

Aanbieding perspectiefbrief 2019

Aan de gemeenteraad van Goes

Hierbij bieden wij u de perspectiefbrief 2019 aan. In deze brief wordt een toekomstbeeld geschetst van de financiële positie van de gemeente. In dit geval een te verwachten positief meerjarenperspectief.

Het financieel perspectief staat de laatste jaren erg onder druk. Sinds 2010 is er in totaal €16.000.000 structureel per jaar bezuinigd of omgebogen. Over de laatste tranche daarvan (€ 4.400.000 per jaar) heeft de gemeenteraad besloten bij de vaststelling van de meerjarenbegroting 2017-2020. Dit alles hebben we gedaan, omdat we er zeker van willen zijn dat Goes haar financieel gezonde positie behoudt. Deze perspectiefbrief toont aan dat we het goed doen, daar zijn we trots op. We zien nog steeds een beeld dat de structurele middelen in de eerste jaren onder druk staan. Dit wordt mede veroorzaakt door de wisselende rijksbijdragen. Onze reservepositie is echter dusdanig dat er voldoende ruimte is om incidentele zaken te kunnen dekken en er risico's kunnen worden opvangen.

We hebben getracht een zo zorgvuldig mogelijke inschatting te maken van de ontwikkelingen die we op ons af zien komen. Het gaat hierbij om autonome ontwikkelingen, maar ook om beleidskeuzes. Bij de totstandkoming van het collegeprogramma 2018 - 2022 "Vol vertrouwen vooruit" is aangegeven belang te hechten aan het samen optrekken met de raad en de betreffende stakeholders. Vooral bij politiek gevoelige thema's en/of thema's met een relatief grote impact voor de gemeente Goes zullen raad en stakeholders meer aan de voorkant worden betrokken. Hoe dit te doen is nog niet helemaal uitgekristalliseerd, maar te denken valt aan het gezamenlijk verkennen en verdiepen van scenario's bij het betreffende thema, zoals nu bijvoorbeeld ook met de werkgroep PIT gebeurt.

Financieel perspectief

De ontwikkeling van het financieel perspectief 2019-2022 geeft het onderstaande beeld. Hierna worden de ontwikkelingen afzonderlijk toegelicht. Het meerjarenperspectief wordt weergegeven vanaf de stand die bij de behandeling van de begroting 2018-2021 in november 2017 door u is vastgesteld.

Ontwikkeling financieel perspectief 2019-2022	(bedragen x € 1.000)			
	2019	2020	2021	2022
Uitgangspositie begroting 2018	24	20	1.189	1.246
Begrotingswijzigingen t/m mei 2018:				
Decembercirculaire 2017	144	160	178	178
Griffioen		20	20	20
GR de Bevelanden	-217	-170	-131	-131
Huidig meerjarenperspectief	-49	30	1.256	1.313
1. Autonome ontwikkelingen				
1.1 Salarissen en sociale lasten	-481	-500	-515	-515
1.2 Prijsindexatie	-5	6	-54	-79
1.3 Bijdragen gemeenschappelijke regelingen en subsidies	-412	-498	-502	-700
1.4 Precarioheffing				-1.100
1.5 Gemeentefonds	1.126	2.328	3.281	3.281
Buffer voor indexerings	500	500	500	500
1.6 Gemeentearchief	-140	-140	-140	-140
1.7 GR de Bevelanden	-260	-260	-260	-260
1.8 Lokale heffingen	64	90	160	255
2. Mutaties en (beleids)ontwikkelingen (structureel)				
2.1 Omvang Griffie	-100	-100	-100	-100
2.2 Regionale samenwerking	-100	-100	-100	-100
2.3 Toekomst Omnium		-200	-200	-200
2.4 Bevrozen gemeentelijke lasten ondernemers	-45	-90	-135	-135
2.5 Klimaatbeleid		-200	-200	-200
2.6 Aanpak eenzaamheid		-50	-50	-50
2.7 Fietsbeleid	-50	-50	-50	-50
2.8 IBurgerzaken	-15	-15		
2.9 Gegevensbescherming en privacy	-78	-78	-78	-78
2.10 Integrale veiligheid	-14	-14	-14	-14
2.11 Hondenbelasting	-120	-120	-120	-120
2.12 e-depot	185	-36	-168	-70
Geprognosticeerd meerjarenperspectief	6	504	2.510	1.438

In de tabel wordt als eerste de uitgangspositie geschetst vanaf de behandeling van de begroting 2018 die in november 2017 door uw raad is vastgesteld. Hierna volgen de begrotingswijzigingen die door uw raad zijn vastgesteld en invloed hebben op het meerjarenperspectief.

De autonome ontwikkelingen en mutaties worden in de hierna volgende hoofdstukken toegelicht.

3. Incidentele beleidsontwikkelingen

Naast de genoemde mutaties die invloed hebben op het meerjarenperspectief zijn er incidentele ontwikkelingen die gedekt worden uit de incidentele middelen.

Ontwikkeling financieel perspectief 2019-2022 Incidenteel	(bedragen x € 1.000)			
	2019	2020	2021	2022
1. Verduurzamen wijkcentra	-200	-200		
2. Themajaar	-50	-50	-50	
3. Evenementen	-50	-50	-50	
4. Veersteiger Wolphaartsdijk	-125			
5. Aanpak toegankelijkheid	-100			
6. Innovatie in de zorg	-60			
7. Klimaatbeleid	-100			
8. Aanpak eenzaamheid	-50			
9. Compensatie wegvallen ESF	-175	-175		
10. Impuls overheids- en burgerparticipatie	-25	-25	-25	
11. Zorginfrastructuur	-200	-200	-200	
12. Landschap en natuur	-50	-50		
13. Cultureel erfgoed en archief	-50	-50	-50	
14. Cultuur historische waardenkaart	-75			
15. Waterbodem	-400			
Totaal per jaar	-1.710	-700	-375	
Totaal incidenteel uit algemene reserve		-2.785		
Uitname 2018		-385		
Vrije ruimte t.o.v. weerstandsnorm		6.699		

De incidentele ontwikkelingen worden onder het betreffende hoofdstuk verder toegelicht.

Naast bovengenoemde incidentele beleidsontwikkelingen biedt het meerjarenperspectief nog enige ruimte voor nieuwe keuzes. In samenspraak met de raad zal worden gekeken welke nieuwe ideeën en keuzes prioriteit moeten krijgen. Hierbij dient wel rekening te worden gehouden dat het hoofdzakelijk gaat om incidenteel beschikbare financiële middelen. Het meerjarenperspectief is positief,

De genoemde mutaties die voortkomen uit het coalitieakkoord en nu worden voorgesteld in deze perspectiefbrief 2019 hebben ook al effect in het jaar 2018. Deze zijn separaat in het bij deze perspectiefbrief horende raadsvoorstel meegenomen.

1. Autonome ontwikkelingen

Financiële uitgangspunten

Bij de berekening van begrotingsposten zullen de volgende uitgangspunten worden gehanteerd:

Omschrijving	2019	2020	2021	2022
Rekenrente	1,75%	1,75%	1,75%	1,75%
Salarissen en sociale lasten	3,2%	0,6%	0,6%	0,6%
Prijsstijging	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Bijdrage aan gemeenschappelijke regelingen	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Ontwikkeling subsidies	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%

Rekenrente

Het te hanteren rentepercentage dient aan te sluiten bij de op het moment van opstellen van de perspectiefbrief geldende kapitaalmarktrente. Gelet op de renteontwikkelingen en voornoemd uitgangspunt is het verantwoord de rente voor nieuwe investeringen en voor nieuwe geldleningen vast te stellen op 1,75%. Voorgaand jaar werd dit percentage ook gehanteerd. De kapitaallasten worden pas herrekend in de begroting 2019. Het bepalen van dit uitgangspunt geeft voor nu dus (nog) geen financieel effect.

1.1 Salarissen en sociale lasten

Voor de indexeringen van salarissen is advies opgevraagd bij de salarisadministratie van GR de Bevelanden. Gr de Bevelanden gaat bij deze voorspellingen uit van het advies van organisatieadviesbureau Korn Ferry. Volgens Korn Ferry stijgen de Nederlandse lonen in 2018 met 2,6%. Naast het cao component wordt er altijd een initieel deel meegenomen voor jaarlijkse periodieken en overige, veelal, incidentele verhogingen. Er wordt hierbij uitgegaan van 0,6% per jaar. Totaal wordt daarom een indexering van 3,2% gehanteerd voor 2019.

1.2 Prijsindexatie

Op de huidige geraamde uitgaven is een prijsindex van 1,6% per jaar gehanteerd. Dit percentage is gebaseerd op het advies van de VZG aan de gemeente Goes. In de meerjarenraming was al uitgegaan van een indexering van 0,9%.

1.3 Ontwikkeling bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen en subsidies

De VZG-richtlijn voor het opstellen van de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022 van de gemeenschappelijke regeling gaat uit inflatiecorrectie van 1,6% per jaar. In deze perspectiefbrief wordt de VZG-richtlijn gehanteerd en bij de beoordeling van de begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen zal de naleving van deze richtlijn betrokken worden. De begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen zijn recent in uw raad behandeld. De begroting van Goes is in overeenstemming gebracht met de begrotingen van de verschillende partijen. Voor de subsidies van de gemeente wordt deze richtlijn ook overgenomen.

1.4 Precario kabels en leidingen

U bent al eerder geïnformeerd over ontwikkelingen van de precarioheffing op kabels en leidingen. Vanuit het Rijk is er een overgangsregeling voor deze heffing bepaald. Onderdeel van de overgangsregeling was dat de tarieven uit 2016 niet verhoogd mogen worden. In de bovenstaande tabel is de indexering van de tarieven op 0% gezet. Verder geeft de overgangsregeling aan dat we vanaf 2022 geen precario meer mogen heffen.

Op dit moment zijn we nog in afwachting van de ontwikkelingen van de rechtszaak Enduris - gemeente Hulst. Dit vormt nog een risico voor de opbrengsten precario kabels en leidingen voor het Endurisdeel. Dit is ongeveer € 750.000 per jaar. Voor dit risico is toegelicht dat we dit binnen het weerstandsv Vermogen opvangen.

1.5 Gemeentefonds

In de eerste helft van 2018 heeft het ministerie de maartcirculaire 2018 gepubliceerd. In deze circulaire zijn de afspraken van het Inter Bestuurlijk Programma verwerkt. De normeringsmethodiek, trap-op-trap-af wordt gecontinueerd maar met een bredere basis wat moet gaan leiden tot een stabielere ontwikkeling van het gemeentefonds. De circulaire laten zien dat de rijksuitgaven behoorlijk oplopen door drie oorzaken: beleidsintensivering kabinet Rutte III, hogere loon/prijs indexen en autonome groei. Via de trap-op-trap-af systematiek betekent dit een stijging van het gemeentefonds. Binnen de maartcirculaire hadden we rekening gehouden met een buffer van € 500.000 voor loon- en prijsindexatie. Omdat de begroting op die onderdelen nu wordt geïndexeerd wordt de buffer hiervoor ingezet. Ten tijde van het opstellen van deze perspectiefbrief is de meicirculaire verschenen. Er is nog geen volledige doorrekening van de gevolgen van deze circulaire. We streven er naar u hier over te informeren nog voor de raadsbehandelingen van deze perspectiefbrief.

1.6 Gemeentearchief

Van de laatste tranche bezuinigingen van jaarlijks € 4.400.000 wordt ongeveer 95% gerealiseerd. De taakstellende bezuiniging op het gemeentearchief (€ 155.000 structureel) achten wij niet meer volledig realistisch aangezien van de totale kosten van € 977.000 slechts een klein deel beïnvloedbaar is. Ongeveer de helft van de kosten bestaat uit doorbelastingen (die hou je dus altijd als gemeente), 46% uit personele lasten en van alle taken is 83% wettelijk. Eerste verkenningen wijzen uit dat ook samenwerking of uitbesteding geen positief financieel effect zullen hebben. Wel zal er een kostenbesparing worden gerealiseerd door efficiënter beheer van € 15.000. Dit door bijvoorbeeld het toerekenen van kosten voor het maken van bestemmingsplannen.

1.7 Samenwerking GR de Bevelanden

In de (concept) begroting 2019 van GR de Bevelanden wordt een structurele verhoging aan de deelnemers gevraagd van € 1.097.000. Voor Goes betekent dit ca € 500.000 aan extra bijdrage. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de het schrappen van de resterende taakstelling zoals benoemd in het plan van aanpak WIZ en door de structurele doorwerking van het plan van aanpak WIZ. Daarnaast is de VZG-norm van 1,6% gehanteerd. Goes had met de structurele effecten van het verbeterplan WIZ en het schrappen van de taakstelling al rekening gehouden zodat er voor ca € 260.000 aan dekking moet worden gezocht.

1.8 Lokale heffingen

Voor de ramingen van de lokale heffingen worden de volgende percentages gehanteerd:

Omschrijving	Stijging	2019	2020	2021	2022
Afvalstoffenheffing*	Tarief	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
*Forensenbelasting	Opbrengst	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Haven- en schutgeld	Tarief	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Leges	Tarief	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Lijkbezorgingsrechten	Tarief	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Marktgeld	Tarief	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Onroerendezaakbelasting*	Opbrengst	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Parkeerbelastingen	Tarief	2,0%	2,0%	2,0%	2,0%
Precario rechten	Tarief	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Precario kabels en leidingen	Tarief	0%	0%	0%	n.v.t.
Reclamebelasting	Tarief	4.85%	4.85%	4.85%	4.85%
Rioolrecht	Opbrengst	1,6%	1,6%	1,6%	1,6%
Toeristenbelasting	Tarief	Aparte tariefafspraken		1,6%	1,6%

* voor de afvalstoffenheffing en het rioolrecht mogen we niet meer dan een kostendekkend tarief in rekening brengen. De werkelijke tariefsontwikkeling is ook afhankelijk van de mutaties in de kosten waar deze heffingen voor zijn.

Voor de begroting 2019 en de verordeningen wordt gebruikt gemaakt van de laatst beschikbare informatie. Omdat we nu nog kort in het jaar zitten is er nog geen volledig beeld te geven van de ontwikkeling van de opbrengsten in 2018. Ook de WOZ waarden die de basis vormen voor de OZB en de riool-

heffing zijn voor de nieuwe peildatum nog niet bekend. Deze nieuwe WOZ waarden gaat nog invloed hebben op de gemeentelijke belastingen.

Toeristenbelasting en forensenbelasting

Bij de behandeling van de belastingverordeningen 2018 is een tariefsverhoging voor de toeristenbelasting en forensenbelasting gedaan. Het voorstel was onderdeel van het keuzeboek uit het bezuinigingstraject van begroting 2017. Voor de forensenbelasting is besloten in 2019 en 2020 een verhoging van 15% door te voeren. Na deze jaren gaan we er vanuit dat de forensenbelasting in de normale indexering mee gaat volgen (1,6%).

In het raadsvoorstel wat bij de besluitvorming over de verordening toeristenbelasting 2018 is voorgesteld, zijn de onderstaande tarieven opgenomen. Deze tarieven vormen ook voor 2019 en 2020 de basis. Vanaf 2021 loopt de toeristenbelasting weer mee in de reguliere indexering (1,6%).

Omschrijving	Tarief 2019	Tarief 2020
Duurdere verblijfsrecreatie	€ 1,15	€ 1,35
Camping	€ 0,99	€ 1,05
Minicamping	€ 0,75	€ 0,75
Watertoerisme	€ 1,05	€ 1,05

Mutaties en (beleids)ontwikkelingen

2. Structurele beleidsontwikkelingen

2.1 Omvang Griffie

Het presidium heeft de wens uitgesproken om de griffie uit te breiden en ook het griffiebudget te verhogen. Daarmee kan extra inzet worden gepleegd op het professionaliseren van de griffie, de ondersteuning van de gemeenteraad en de raadsleden en daarmee dus ook op de professionalisering van de gemeenteraad. We geven gehoor aan de wens van het presidium en houden rekening met een extra benodigd bedrag van € 100.000 structureel per jaar.

2.2 Regionale samenwerking

Goes draagt in woord en daad actief bij aan de ontwikkelingen in en van Zeeland. Bijvoorbeeld door als trekker van Z4 aandacht te blijven vragen voor en te geven aan de stedelijke voorzieningen voor alle Zeeuwen. Samen met Middelburg, Terneuzen en Vlissingen en gesteund voor provincie Zeeland proberen we voor alle Zeeuwen ook de stedelijke voorzieningen beschikbaar en bereikbaar te houden. Sterke steden en een vitaal platteland, in die balans werken we in Z4 en in het platform De Bevelanden samen. Op Zeeuwse schaal heeft de gemeenteraad besloten deel te gaan nemen aan het Zeelandfonds (in 2018 € 1,-- per inwoner) en heeft het college besloten actief te gaan bijdragen aan het ambtelijk regioteam dat de centrale ondersteuning gaat geven aan de Zeeuwse strategische keuzes. Denk daarbij aan de Tafel van 15, aan de Zeeuwse lobby, aan de Economic Board en aan de inzet van het Zeelandfonds. Verwacht mag worden dat Goes ca. 10% van de kosten van het regioteam zal gaan dragen (op basis van inwonertal) en dat de bijdrage voor het Zeeland-fonds structureel zal worden en dat ingeval van succes mogelijk ook een hogere bijdrage zal worden gevraagd. Het verdient aanbeveling rekening te houden met een bedrag van in totaal € 100.000,-- structureel als we rekening houden met een regiobureau van 4 fte en een verdubbeling van onze bijdrage aan het Zeelandfonds.

2.3 Toekomst Omnium

De afgelopen jaren is veel gestudeerd op en gesproken en besloten over de toekomst van het Omnium. In de laatste rapportage, in 2017 opgesteld door M3V, is aangegeven dat het Omnium qua exploitatie en bedrijfsresultaat gezond is. Daar staat echter tegenover dat de kapitaallasten jaarlijks het financieel resultaat drukken. M3V adviseert: Als behoud van het Omnium en de maatschappelijke waarde die hier gecreëerd wordt het devies is, dan is een substantiële en structurele verhoging van de subsidie aan Goes Goed B.V. onvermijdelijk.

Momenteel wordt gewerkt aan het bedrijfsplan voor de komende jaren. Bij de presentatie van het bedrijfsplan, later dit jaar zal definitieve besluitvorming plaatsvinden over de subsidie. Wij achten het raadzaam rekening te houden met een benodigde extra bijdrage van (minimaal) € 200.000 voor de jaren 2020, 2021 en 2022. In de jaren 2018 en 2019 is dit bedrag al begroot.

2.4 Bevrozen gemeentelijke lasten bedrijven

We vragen aandacht voor de voor de gemeentelijke lasten voor bedrijven. Waar we nu nog een hoge positie op de Zeeuwse ranglijst voor gemeentelijke lasten voor ondernemers hebben proberen we nu onze positie op de ranglijst verbeteren, en hierdoor ons vestigingsklimaat aantrekkelijk te houden. Wij houden rekening met een bedrag van € 45.000 dat cumuleert in de jaren er na.

2.5 Klimaatbeleid

Klimaatverandering is tegenwoordig een prominent onderwerp in het nieuws. De urgentie om te werken aan het verduurzamen van onze aarde wordt steeds duidelijker en de gevolgen van klimaatverandering komen ook steeds dichterbij. Ook voor onze gemeente is dit het geval. Wij willen dan ook ons steentje bijdragen aan een duurzame en toekomstbestendige woon-, leef-, en werkomgeving. We investeren in diverse acties die een gemeenschappelijke duurzame mentaliteit teweegbrengt.

2.6 Aanpak eenzaamheid

Met een groeiende vergrijzing neemt het risico op eenzaamheid toe. Hoewel gemeente Goes al veel doet, wordt met de aanvullende middelen een extra impuls ter verbreding van de huidige maatregelen

gegeven. Daarbij zal worden gekeken waar er relevante elementen uit de Rotterdamse aanpak op de Goese schaal kunnen worden geïmplementeerd.

2.7 Fietsbeleid

Al jaren investeren we in verkeersveiligheid en comfort voor de fietser. En sinds 2012 hebben we specifiek fietsbeleid waarin we aandacht geven aan het fietsnetwerk, fietsparkeren, educatie en verkeersveiligheid. Binnen dit kader is er nu wederom aandacht voor verdere doorontwikkeling van Goes als fietsstad.

2.8 IBurgerzaken

IBurgerzaken zal de komende jaren verder doorontwikkeld worden. In 2019 wordt een nieuwe module verkiezingen uitgeleverd, daarnaast moeten een groot aantal koppelingen worden gerealiseerd om de digitale dienstverlening verder te verbeteren. Ook de backoffice applicatie zal geheel worden vervangen. De totale kosten worden geraamd op € 30.000.

2.9 Gegevensbescherming en privacy

Per 25 mei 2018 geldt de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze komt in plaats van de Wet Bescherming Persoonsgegevens (Wbp). Het is een Europese verordening waarin voor heel Europa dezelfde privacy regels van kracht zijn. De bestuursorganen van de organisatie zijn verantwoordelijk voor de juiste verwerking van persoonsgegevens. Voor de gemeente Goes zijn dit de raad, de burgemeester en het college. De uitvoering ligt bij het college.

De AVG stelt duidelijke(re) regels over de wijze waarop persoonsgegevens beschermd moeten worden; tegelijkertijd vraagt het ook om meer verantwoording (accountability). De gevolgen van het niet voldoen aan de verordening zijn fors; boetes kunnen oplopen tot 4% van de omzet of € 20 mln. Om te verzekeren dat voldaan wordt aan de AVG, moeten alle organisaties een Functionaris Gegevensbescherming (FG) aanstellen. Deze is belast met het interne toezicht op de naleving van de privacywetgeving en is de contactpersoon richting de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Om te voldoen aan alle eisen van de AVG is extra capaciteit benodigd. De kosten hiervoor zijn geraamd op € 78.000 jaarlijks. Besluitvorming over de gevolgen van de AVG worden separaat ter besluitvorming aan u voorgelegd.

2.10 Integrale veiligheid

De gemeente, politie, bewonerswerkgroep veiligheid binnenstad en Koninklijke Horeca Nederland, afdeling Goes, besloten in september 2015 tot een integrale aanpak van overlast dat het uitgaanspubliek veroorzaakt tijdens de weekenden. Partijen stelden samen een plan van aanpak op 'Centrum en veilig, Dat ben jij!' en tekenden een samenwerkingsconvenant, met als gezamenlijk doel het voorkomen en terugdringen van criminaliteit/overlast als gevolg van het uitgaansleven en alcoholmisbruik en drugsgebruik in de horeca. Een van de maatregelen is de inzet van toezichthouders/beveiligers. In overleg met de burgemeester werden vorig jaar (2017) en begin dit jaar (2018) in het kader van het project, twee toezichthouders/beveiligers ingezet op een dertiental avonden in het Goese uitgaansgebied. Hiervoor werd incidenteel geld vrijgemaakt. Het toezicht richtte zich met name op geluidsoverlast, nachtruoer, baldadigheid, verloedering, geweld, indrinken, drugshandel op straat. Het gaat om de inzet van twee toezichthouders (extern beveiligingsbedrijf) op 34 nader te bepalen avonden/nachten in het Goese uitgaanscentrum van 23.00 tot 05.00 uur.

Uit evaluatie van de politie blijkt de meerwaarde van de toezichthouders. Van hun aanwezigheid gaat een preventieve werking uit. De toezichthouders, die aangestuurd worden door de politie, zijn in staat de-escalerend te handelen bij ongewenst gedrag, terwijl zij toch regulerend optreden. De algehele opvattingen van het uitgaanspubliek zijn zeer positief, dit blijkt niet alleen uit rapportages (afgehandelde incidenten/meldingen), maar ook de politie ziet dit terug in de uitvoering op straat. De drempel om toezichthouders aan te spreken is laag. Ook de horeca is positief en vindt het een welkome aanvulling dat er nog een extra laag is tussen de portiers en de politie. De politie adviseert op basis van haar bevindingen de inzet te continueren en structureel geld vrij te maken voor 34 inzetten.

2.11 Hondenbelasting

Onlangs heeft u als raad besloten om de hondenbelasting vanaf 2019 niet meer te gaan heffen. Dit betekent dat we bij de behandeling van de belastingverordeningen 2019 geen nieuwe verordening hondenbelasting aan u voor gaan leggen. In deze perspectiefbrief zijn de financiële effecten hiervan opge-

nomen. Het financiële effect is het saldo van de baten van de heffing minus de perceptiekosten. In de meerjarenbegroting was hiervoor structureel rekening gehouden met een positief saldo van € 120.000.

2.12 E-depot

In de perspectiefbrief 2018-2021 is aangegeven dat, als gevolg van de ontwikkelingen en wetgeving rondom het e-depot (duurzaam beheren en bewaren van digitale informatie) er extra lasten waren. De VZG heeft in september 2016 hierover de Zeeuwse overheden geadviseerd om aansluiting te zoeken bij het e-depot van het Zeeuws Archief. Nu we echter een jaar verder zijn is er meer helderheid omtrent deze ontwikkeling en de bijbehorende kosten. De aangegeven toename van de kosten ligt dan ook anders dan in 2017.

De planning en het verrekenmodel vanuit het Zeeuws-archief zijn aangepast en daarnaast wordt er gewerkt aan een wetsvoorstel om de verplichte overbrengingstermijn voor archiefbescheiden naar een archiefbewaarplaats te verkorten, 10 jaar ipv 20. Concreet betekent dit dat we vanaf 2019 een bijdrage gaan betalen aan het Zeeuws archief in plaats van vanaf 2018 en dat we in 2021 de verschillende koppelingsvlakken dienen te realiseren ipv 2019.

3 Incidentele beleidsontwikkelingen

3.1 Verduurzamen wijkcentra

Goes werkt aan de verduurzaming en toekomstbestendig maken van haar vastgoedbestand. Het voorstel is om te starten met een tweetal wijkcentra. Voor de Pit zijn renovatieplannen in voorbereiding. Hierin kan de verduurzaming gelijktijdig worden ingepast. Het wijkcentrum Jan Ligthart is een tweede wijkcentrum wat verduurzaamd kan worden. Voor deze werkzaamheden zijn middelen benodigd. Deze zijn bepaald op 2x € 200.000 in de jaren 2019 en 2020.

3.2 Themajaar

We kijken terug op een weer zeer succesvol themajaar in 2017 en we stellen voor om € 50.000 per jaar te reserveren voor een nieuw themajaar in 2021. Het thema bepalen we samen met de raad en de invulling doen we met inwoners en maatschappelijke organisaties.

3.3 Evenementen

Citymarketing, en dus evenementen zijn en blijven belangrijk voor de dynamiek in onze gemeente. Daarom willen we de komende vier jaar evenementen organiseren op het gebied van onder andere (water)sport en voor de jeugd (12-18 jaar). Voorstel is per jaar € 50.000 te reserveren hiervoor.

3.4 Veersteiger Wolphaartsdijk

Vanuit de opwaardering van de Recreatiezone Wolphaartsdijk ligt er de wens om de veersteiger te vernieuwen. Deze veersteiger vormt een belangrijke schakel in de aantrekkelijkheid van het gebied en is voor de afvaarten van de veerpont Kortgene - Wolphaartsdijk onontbeerlijk. De kosten om deze steiger te renoveren zijn echter aanzienlijk, vandaar dat er nu een extra bedrag van € 125.000 voor vrijgemaakt wordt om deze op korte termijn weer helemaal veilig en vaarklaar te maken en te houden. Op de reserve bovenwijkse voorzieningen ligt al een claim van € 250.000 voor deze renovatie.

3.5 Aanpak toegankelijkheid

Ten aanzien van het opwaarderen van de toegankelijkheid binnen de gemeente Goes wordt er dit jaar een Plan van Aanpak opgesteld waarin beoogde maatregelen worden opgenomen. Na bestuurlijke instemming over de te nemen maatregelen worden deze in 2018 en 2019 gerealiseerd.

3.6 Innovatie in de zorg

Met het gedurende twee jaar beschikbaar stellen van extra middelen proberen wij vernieuwende ontwikkelingen in de zorg te stimuleren. Gelieerd aan de transformatie van het sociaal domein en de oplossing van knelpunten op de arbeidsmarkt willen wij daarbij vooral inzetten op initiatieven waarbij het onderwijs, zorgaanbieders en de gemeente betrokken zijn. Daarbij denken wij in ieder geval aan de oprichting van nieuwe en de samenwerking met bestaande wijk(leer)bedrijven.

3.7 Klimaatbeleid

Klimaatverandering is tegenwoordig een prominent onderwerp in het nieuws. De urgentie om te werken aan het verduurzamen van onze aarde wordt steeds duidelijker en de gevolgen van klimaatverandering komen ook steeds dichterbij. Ook voor onze gemeente is dit het geval. Wij willen dan ook ons steentje bijdragen aan een duurzame en toekomstbestendige woon-, leef-, en werkomgeving. We investeren in diverse acties die een gemeenschappelijke duurzame mentaliteit teweegbrengt. Eind van dit jaar leggen wij het klimaatbeleid aan u voor.

3.8 Aanpak eenzaamheid

Met een groeiende vergrijzing neemt het risico op eenzaamheid toe. Hoewel gemeente Goes al veel doet, wordt met de aanvullende middelen een extra impuls ter verbreding van de huidige maatregelen gegeven. Daarbij zal worden gekeken waar er relevante elementen uit de Rotterdamse aanpak op de Goese schaal kunnen worden geïmplementeerd.

3.9 Compensatie wegvallen ESF

Goes is centrumgemeente voor de arbeidsmarktregio Zeeland. Hiermee vervult Goes een belangrijke regie- en schakelfunctie om verbindingen te leggen en te versterken tussen Nederland en Europa enerzijds en de Zeeuwse gemeenten en daaraan verbonden stakeholders anderzijds. Het belang van een goede match tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt wordt hiermee gediend. Zeker in de huidige periode van personeelsschaarste is dat belangrijk. Via onze aanjagende en coördinerende rol als centrumgemeente van de Arbeidsmarktregio Zeeland worden er op dit terrein al diverse jaren mooie resultaten behaald. De hiervoor vrijgemaakte formatie wordt standaard voor een deel betaald uit ESF- (Europees Sociaal Fonds) middelen die voor Zeeland worden gegenereerd. Probleem is dat landelijk het budget voor de laatste tranche van de ESF structuurperiode 2014 - 2020 op is. Als gevolg hiervan is er een gat in de formatiebekostiging van € 175.000 in zowel 2019 als 2020. Teneinde de knelpunten aan de onderkant van de arbeidsmarkt met elkaar blijvend te kunnen aanpakken en oplossen en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt perspectief te kunnen blijven bieden vinden wij het gerechtvaardigd in de dekking van de formatiebekostiging in de jaren 2019 en 2020 blijvend te voorzien middels beschikbaarstelling van € 175.000 per jaar.

3.10 Impuls overheids- en burgerparticipatie

Het college is voornemens flink door te zetten op overheids- en burgerparticipatie. Dit vraagt een cultuurverandering, zowel binnen als buiten de gemeentelijke organisatie. In voorkomende gevallen kunnen de middelen ook worden aangewend ter stimulatie van (burger)initiatieven.

3.11 Zorginfrastructuur

De Rijksregeling zorginfrastructuur verschafte zorgaanbieders een vergoeding voor infrastructurele zorgvoorzieningen, die de basis vormen van het ook door de gemeente Goes gebezigd concept van het Langer Zelfstandig Wonen. Met de inwerkingtreding van de Wet Langdurige Zorg en de afschaffing van de AWBZ is de Rijksregeling zorginfrastructuur komen te vervallen. De bijbehorende rijksmiddelen zijn slechts gedeeltelijk toegevoegd aan het Gemeentefonds. Voor de gemeente Goes betreft dit een reeds ingegane toevoeging aan de algemene middelen van circa € 110.000. Deze middelen ad € 110.000 willen wij voor het oorspronkelijke doel, dat een peiler is van het Langer Zelfstandig Wonen-concept, behouden. Additioneel, te weten € 90.000, willen wij eveneens voor dit doel aanwenden. Laatstgenoemd bedrag kan ten laste gebracht worden van het vierkant van het Sociaal Domein. Het totaal bedrag ad € 200.000 helpt de desbetreffende zorgaanbieders om de gecreëerde voorzieningen in stand te houden en betekent een borging van het door ons ingezette beleid van Langer Zelfstandig Wonen. Ook de zorgaanbieders zelf zullen een bijdrage moeten leveren in het compenseren van de wegevallende Rijksmiddelen.

3.12 Landschap en natuur

Door een tiny forest is het mogelijk om op een klein oppervlak dier en mens samen te laten komen met name in stedelijk gebied. Dit zorgt voor een gezondere leefomgeving en een rustpunt voor bezoekers van zo'n bos. Het brengt niet alleen natuurbeleving dichterbij, maar kan ook bijdragen aan het klimaat door waterbergingcapaciteit te leveren en te zorgen voor minder hittestress. Aan dit nieuwe initiatief willen we in Goes graag meewerken.

3.13 Cultureel erfgoed en archief

Voor het behoud, de bescherming en de beleefbaarheid van ons cultureel erfgoed zijn binnen Goes verschillende verenigingen en stichtingen actief. Wij zien hun rol en positie als een onmisbare schakel. Jaarlijks willen wij € 50.000 beschikbaar stellen voor een extra impuls ten behoeve van het cultureel erfgoed. We proberen hierbij verbindingen te zoeken tussen het historisch archief en het cultureel erfgoed om zo mogelijk synergievoordelen te kunnen bewerkstelligen.

3.14 Cultuurhistorische waardenkaart

In het beleid voor cultureel erfgoed staat dat er een cultuurhistorische waardenkaart voor het grondgebied van de gemeente Goes opgesteld zal worden. Hier is in 2015 een begin mee gemaakt voor het buitengebied. Het opstellen van de cultuurhistorische waardenkaart voor binnen de bebouwde kommen moet in zijn geheel nog opgestart worden. In de Wet ruimtelijke ordening (Wro) is vastgelegd dat de ruimtelijke ordening een samenhangende afweging van alle belangen behelst. Tot die belangen wordt ook het cultureel erfgoed gerekend. In het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) is daarom de verplichting vastgelegd om in de ruimtelijke ordening “rekening te houden met aanwezige cultuurhistorische waarden en in de grond aanwezige of te verwachten monumenten”. Om aan deze verplichting te voldoen is cultuurhistorisch onderzoek noodzakelijk. Een cultuurhistorische waardenkaart dient als onderlegger voor bestemmingsplannen en structuurvisies. Zeker gelet op de in voorbereiding zijnde Omgevingswet (2021) en de herziening van een aantal bestemmingsplannen (vanaf 2018) dient de cultuurhistorische waardenkaart spoedig opgesteld te worden. De kosten worden geraamd op éénmalig € 75.000.

3.15 Waterbodem

Uit onderzoeken is gebleken dat de kwaliteit van de waterbodem van de Stadshaven en aangrenzend water zodanig verontreinigd is, dat de sanering daarvan noodzakelijk blijkt te zijn. Voor de sanering daarvan worden de kosten nu geraamd op ca. € 2.2 miljoen. Informeel is al bekend geworden dat de rijksoverheid daarvoor een subsidie beschikbaar stelt van ca. € 1.4 miljoen. Het restantbedrag zal volgens afspraak evenredig verdeeld worden tussen het waterschap en gemeente. Het gaat hierbij dan om € 400.000 eenmalig. De exacte bedragen zullen op basis van aanvullend onderzoek in het 3e kwartaal van 2018 bekend worden. U wordt dan daar nader over geïnformeerd.

Beleidssignalen

Naast de in de voorgaande hoofdstukken opgenomen mutaties zijn er ook een aantal ontwikkelingen die nog niet volledig in geld zijn uit te drukken, en waarbij ook nog niet exact bekend is wanneer deze ontwikkelingen zich voor gaan doen. Een aantal ontwikkelingen op dit gebied zijn hieronder opgenomen.

Sociaal domein

Omtrent het sociaal domein heeft de gemeenteraad vastgesteld dat de budgetten uit de Participatiewet, de Jeugdwet en de Wet Maatschappelijke Ondersteuning jaarlijks met elkaar worden gesaldeerd en het positieve of negatieve saldo wordt verrekend met de reserve sociaal domein. Mocht die reserve buiten de vastgestelde bandbreedtes komen, dan wordt plus of min verrekend met de Algemene Reserve. Zolang we binnen die spelregels blijven is er feitelijk geen sprake van enig effect op de begroting, uitsluitend op de reserves.

In het sociaal domein zien we al enkele jaren dat we vooral onvoldoende budget hebben voor de jeugdzorg. De verwachting is dat dit in de nabije toekomst niet anders zal zijn. Voor de jeugdzorg wordt de komende jaren nog steeds een toename van het (Zeeuws)tekort op Zorg in Natura verwacht. Er zijn wel onderdelen waarvan de verwachting is dat die goedkoper worden, maar die wegen samen niet op tegen de toename op jeugdzorg. Naast genoemde zorgen binnen de jeugdzorg, zien we de laatste twee jaar ook een forse stijging van de kosten begeleiding WMO (ten gevolge van de steeds verder gaande ambulantisering). Hoewel hier net als bij Jeugd ingezet wordt op een actieplan om deze trend om te buigen, is het niet reëel te verwachten dat de stijging te niet gedaan kan worden. Kijkend naar de wat verdere toekomst is de nieuwe decentralisatie beschermd wonen een groot punt van zorg. Afhankelijk van de verdeling en het al dan niet af kunnen spreken van regionale en/of provinciale solidariteit tussen gemeenten, loopt Goes, vanwege het grote aantal voorzieningen op dit gebied en voor deze doelgroep, hier een groot financieel risico.

Niet alleen voor het Sociaal Domein maar organisatiebreed, speelt er ook nog de uitwerking van 'Toegankelijkheid' mee. In het collegeprogramma is hier twee maal eenmalig een ton voor beschikbaar gesteld. Hiermee kunnen de eerste belangrijke stappen gezet worden om uitvoering te geven aan het Verdrag tot bescherming van de rechten van mensen met een beperking. Er zal op basis van de eerste ervaringen bezien moeten worden wat hier in de jaren daarna nog verder voor opgepakt moet worden. Vooralsnog gaat het college er van uit dat de geschetste ontwikkelingen binnen de vastgestelde spelregels kunnen worden opgevangen en saldering binnen het sociaal domein kan plaatsvinden (met uitzondering van de extra middelen rondom Toegankelijkheid die ook verder gaan dan het Sociaal Domein). Derhalve zien wij nu nog geen reden om hiervoor extra structurele ruimte te reserveren in het meerjarenperspectief. Mocht dit onverhoopt toch niet het geval blijken te zijn, dan hebben we daarvoor de systematiek van de Algemene Reserve voor incidentele oplossingen. Wij zullen uw raad hier doorlopend middels de kwartaalrapportages in meenemen en waar nodig keuzes voorleggen.

Stadshaven

De stadshaven die, vanaf de noordzijde tot diep in de stad doordringt, is een van de karakteristieken van de binnenstad. De huidige invulling van de stadshaven heeft nog niet de uitstraling en functie die het volgens het eerder vastgestelde Masterplan Binnenstad, Kwaliteitshandboek Binnenstad en de Herrecavisie zou mogen hebben. Het gebied is nog niet optimaal vindbaar voor bezoekers van de binnenstad en de ruimtelijke (infra)structuur is onvoldoende aantrekkelijk. Het (nog) aantrekkelijker maken van het stadshavengebied kan een impuls zijn voor de gehele binnenstad en zal de economische, toeristische en recreatieve waarde van de binnenstad doen toenemen. Ook vanuit de zittende en nieuwe ondernemers wordt de potentie van dit gebied gezien.

In 2018 zal gewerkt worden aan een visie op de inrichting en het gebruik van het stadshavengebied met als doel de verblijfskwaliteit en de beleving van het gebied te kunnen verbeteren en te zorgen voor een grotere bekendheid van de stadshaven. Op basis van deze visie zal in de tweede helft van 2018 een ontwerp en uitgewerkt herinrichtingsplan worden gemaakt. Het streven is de uitvoering van de herin-

richting in 2019 te doen. Dit zou dan gecombineerd kunnen worden met het groot onderhoud aan de Grote Kade, dit staat voor 2019 in de planning.

Omdat het herinrichtingsplan voor het stadshavengebied nog moet worden gemaakt is nog niet in te schatten wat de kosten hiervan zullen zijn.

Parkeerbeleid.

In maart 2018 stelde u het beleidsplan Actualisatie Parkeren Goes 2018-2025 vast. Deze visie vult het bestaande beleid aan, waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar onderwerpen zoals: invloed economische crisis en online winkelen, ruimtelijke ontwikkelingen (Westerschans, Spoorproject), parkeren grote voertuigen en het aanbieden van de diverse parkeerproducten. Investerings zijn nodig om het Goese parkeerproduct op een goed niveau te houden.

Bij de vaststelling is expliciet besloten de groslijst projecten, acties en de financieringsmethodiek niet vast te stellen. Prioritaire projecten vanuit de actualisatie zijn (in willekeurige volgorde): vernieuwde vormgeving gehandicaptenparkeervak, parkeren grote voertuigen in woonwijken, parkeren grote voertuigen Joachimikad, aanpak vrachtwagenparkeren Poel II, aanpak parkeerterrein Oostwal, aanpak Vestekoppen, Pendeldienst en/ of cycle hub op piekmomenten, inrijden/ parkeren Kolveniershof, fietsparkeren Oostwal, fietsparkeren Damplein, laad&losplaats en standplaats De Spinne, en aanpak uitwijkgedrag zones west en oost.

Marconigebied

Voor het Marconigebied wordt gewerkt aan een integrale visie tbv de duurzame versterking van dit gebied. Naast verkeerstechnische (spoorondertunneling, rotonde voor stadskantoor (Kompasplein)) en ruimtelijke aspecten (uitstraling gebied) worden ook programmatische aspecten (oa uitbreiding Jumbo, vestiging Lidl) meegenomen. Voor de perspectiefbrief 2019 wordt budget gevraagd voor de uitvoering van de infrastructurele maatregelen om zo te zorgen dat de toekomstige verkeersafwikkeling vanaf het Voltaplein via de Edisonstraat gaat lopen in plaats van dat de Marconistraat rechtstreeks aangesloten wordt op het Kompasplein. Op deze manier is het mogelijk de verblijfskwaliteit van de Marconistraat te verhogen en de verkeersafwikkeling te verbeteren. Dit heeft ook aanpassingen van de fietsontsluiting en van de parkeerplaatsen in het gebied tot gevolg.

Transitie in energie

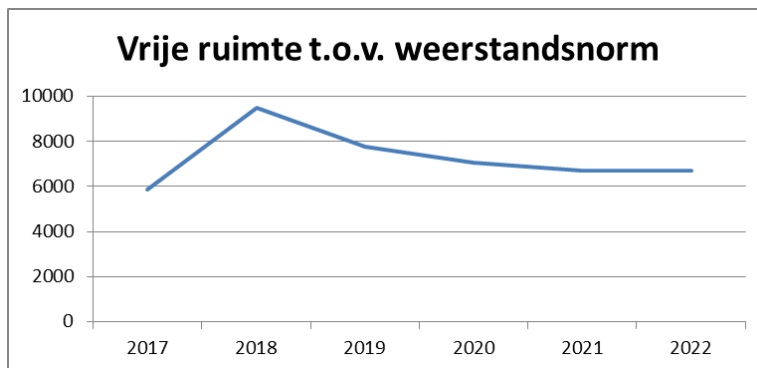
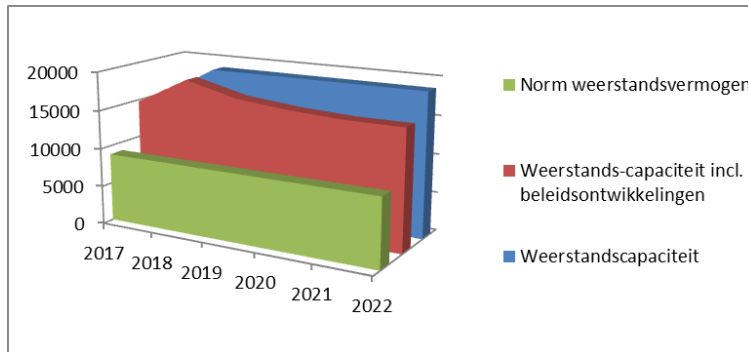
Alle gebouwen in Nederland moeten in 2050 energieneutraal zijn. In het huidige klimaatbeleid van de gemeente Goes is deze doelstelling al opgenomen. Het trias energetica principe wordt gevolgd. Tot nu toe is er weinig aandacht besteed aan het MKB. Dit komt door de kleinschaligheid en diversiteit (veel verschillende doelgroepen) en er zijn veel bedrijven nodig voor een substantiële CO₂-uitstootreductie. Om te bereiken dat ook deze bedrijven mee gaan doen aan de energietransitie willen wij een samenwerking aangaan met andere steden en kennisinstellingen. Hiervoor hebben wij een Europese subsidie aangevraagd, via het Interreg-programma Vlaanderen-Nederland. Het project zal duren van 1-10-2018 tot en met 30-09-2021. Binnen dit project speelt bewustmaking een belangrijke rol. Aan de hand van een aantal demonstratieprojecten (ca 20 in totaal) die een subsidie ontvangen uit dit project zullen andere bedrijven getriggerd worden om ook maatregelen te treffen. Het gaat om innovatieve maatregelen die te maken hebben met energiebesparing en duurzame energie-opwekking. Alle verschillende doelgroepen worden actief benaderd en er worden handleidingen geschreven waarin de verschillende (innovatieve) maatregelen worden toegelicht. Eind juni 2018 wordt bekend of de subsidieaanvraag gehonoreerd wordt. De raad zal op de hoogte gehouden worden over het verloop van het project.

Naast de aanpak van bedrijven zijn bijvoorbeeld het gasvrij maken van wijken en dorpen en het energieneutraal maken van particuliere woningen (energietransitie) en de aanpak van hittestress en wateroverlast (klimaatadaptatie) ingrijpende opgaven. Deze vernieuwingsopgaven hebben grote betekenis voor de woon- en leefomgeving en vragen ruimtelijke inpassing & aanpassing. Hiervoor zijn op dit moment nog geen financiële middelen gereserveerd, omdat nog niet goed duidelijk hoe deze opgave het beste kan worden aangepakt.

Overige ontwikkelingen

Weerstandscapaciteit

De ontwikkeling van de reserves, met en zonder de incidentele keuzes, wordt weergegeven in onderstaande grafiek.

In de bovenste grafiek is met blauw aangegeven wat de huidige weerstandscapaciteit op basis van jaarrekening 2017 is. Hieraan is in 2018 toegevoegd de onttrekking aan de reserve bouwgrond. In het rood geven we weer wat de weerstandscapaciteit is wanneer we instemmen met de incidentele beleidsontwikkelingen zoals deze worden voorgesteld in deze perspectiefbrief. De grafieken laten zien dat we op basis van jaarrekening 2017 een vrije beschikbare weerstandsvermogen hebben ten opzichte van de weerstandsnorm van € 5,9 miljoen. Met het instemmen met de incidentele beleidsontwikkelingen blijft de weerstandscapaciteit boven de laatst vastgestelde weerstandsnorm. De vrije ruimte wordt dan in 2022 € 2,7 miljoen. In de tweede grafiek wordt de ontwikkeling van de vrije ruimte boven de weerstandsnorm apart weergegeven. Er is in de bovenstaande grafieken nog geen rekening gehouden met het positieve meerjarenperspectief uit deze perspectiefbrief.

Schuldpositie

De gemeente Goes heeft volgens de jaarrekening 2017 per 31 december 2017 een netto schuldquote van 106%. Dat komt neer op een netto schuld van € 122 miljoen. Als we rekening houden met de toekomstige ontwikkelingen blijft de ontwikkeling van de schuldpositie binnen onze gemeente een aandachtspunt, temeer omdat volgens de VNG-norm de gemeente in de positie zit waarin voorzichtigheid geboden is (oranje). Bij de begroting 2017 zijn maatregelen genomen om de schuldpositie in de toekomst te verminderen. Het monitoren van dit kengetal is een continuerend proces. De netto schuld als aandeel van de exploitatie wordt genormeerd conform onderstaande bandbreedte:

Netto schuldquote	> 130%	niet wenselijk, grote risico's
Netto schuldquote	100% - 130%	voorzichtigheid geboden
Netto schuldquote	< 100%	